

de democratische school

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een democratische school (Ovds) • N°76, december 2018 • 3 euro

OVDS: Studiedag Vlaams vs Franstalig onderwijs

3

PEDAGOGISCH: Interculturele schoolcultuur

7

PEDAGOGISCH: Nieuw aanbod School Zonder Racisme

9

PEDAGOGISCH: Klasmanagement

11

BELGIË: Leerkrachten ontmoeten Bleri Lleshi

14

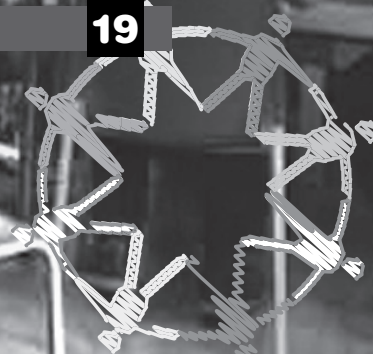
BELGIË: Jongeren en democratie

17

GELEZEN: Mogen de Wijze jongens Winnen, Gij Weet

19

INHOUD

Vrijwilligerslaan 103 bus 6
1160 brussel
tel.: +32 (0)2 735 21 29
e-mail:
ovds@democratischeschool.org
web:
www.democratischeschool.org

Driemaandelijks tijdschrift van de Oproep voor een Democratische School (Ovds).

Redactie: Nico Hirtt, Jean-Pierre Kerckhofs, Philippe Schmetz, Tino Delabie, Jeroen Permentier, Peter De Koning.

Lay-out: Jean-Marie Gilson

Abonnementen

Gewoon abonnement: 12 euro

Abonnement + lidmaatschap:

15 euro

(volgens uw financiële middelen).

Betalingswijze

storten op rekening nr.

BE42 0000 5722 5754

van Ovds

of met gekruiste chèque in EUR

op het adres van Ovds

Artikels

De artikels of de voorstellen van artikels moeten per e-mail worden opgestuurd, bij voorkeur in RTF formaat of MS-Word (Mac of Pc) of Claris Works. De redactie houdt zich het recht voor de artikels in te korten, kleine correcties aan te brengen en de (tussen) titels te wijzigen.

Recht op Kopiëren

De gepubliceerde teksten mogen op om het even welke wijze vrij worden verspreid en vermenigvuldigd. Wij vragen wel om de bron te vermelden en aan te geven hoe de lezer Ovds kan bereiken (adres, telefoon of e-mail vermelden).

Gelieve ons een exemplaar op te sturen van elke publicatie die artikels van De democratische school overneemt.

O V D S

Studiedag Vlaams vs Franstalig onderwijs

Auteur:
Jeroen Permentier

Studiedag gelijkenissen en verschillen tussen het Vlaams en Franstalig onderwijsbeleid: geslaagde uitwisseling dankzij bevlogene sprekers

Op zaterdag 10 november namen meer dan 100 onderwijzensen deel aan het tweetaal colloquium "gelijkenissen en verschillen tussen het Vlaams en Franstalig onderwijsbeleid", georganiseerd door Ovds. Veel deelnemers lieten hun tevredenheid blijken over de kwaliteit van de sprekers en ... het koud buffet 's middags.

Het verslag van de studiedag krijgt u in 2 delen. In dit nummer hebben we het over de bijdragen van Dirk Jacobs, Thomas Wauters en Goele Cornelissen. In onze maart-editie leest u alles over de bijdragen van Marc Demeuse, Pierre Waaub, Nico Hirtt en Jean-Pierre Kerckhofs.

Keynote Dirk Jacobs

Dirk Jacobs begint zijn presentatie met een foto van een school in Finland. Het is een school in een buurt met sociale woningen. Wat opvalt is de goede staat van het gebouw. Jacobs vertelt ook over de ervaringen die hij met de leerlingen opdeed in die school. Ze lopen rond op sokken, spreken bijna perfect Engels, krijgen lessen in wetenschap maar ook artistieke vorming.

De leerkracht gaat zorgzaam om met wie extra noden heeft, zoals een concentratiestoornis. Voor Dirk Jacobs is het duidelijk: Finland blijft een gidsland, ook gezien de goede scores in internationaal vergelijkend onderzoek zoals PISA.

PISA en andere testen: de Belgische cijfers en perspectief

In dat onderzoek scoort Vlaanderen bij de top, de Federatie Wallonië-Brussel scoort middelmatig. Zeker als je de beschikbare budgetten bekijkt scoort Wallonië-Brussel slecht. Andere landen bereiken meer met minder middelen. De redenen zijn de vrijheid van onderwijs, en het feit dat België kampioen is in zittenblijven.

Niet alle leerlingen halen het minimumniveau. Daarbij ook een in verhouding grote groep leerlingen uit de armere lagen van de bevolking, die vooral in beroepsvoorbereidende richtingen studeert. Dat is een probleem, omdat de wiskundige competenties die PISA meet ook belangrijk zijn voor wie beroepen aanleert zoals schrijnwerker of loodgieter. Jacobs stelt dat 20% van de resultaten verklaard wordt door de sociaal-economische positie van de leerling.

Goede resultaten en meer gelijkheid en andere landen

Men zegt dan wel eens dat je geen hoge resultaten kan halen zonder een groep zwakke leerlingen uit de boot te laten vallen. Uit internationaal vergelijkend onderzoek blijkt het tegendeel: landen als Finland en Canada bereiken een hoog niveau, en er zijn gelijkere onderwijskansen dan bij ons. Van Vlaanderen kan je nog zeggen dat goede gemiddelde resultaten bereikt worden, maar dat de gelijke kansen erbij inschieten. Voor Wallonië-Brussel is de situatie erger, zwakke resultaten en slecht in gelijke kansen. Eigenlijk kan het alleen nog verbeteren, de bodem is bereikt.

In Vlaanderen dalen de gemiddelde resultaten wel, en het is gissen naar de reden. Het aantal topprestaties neemt af, maar daar maakt Dirk Jacobs zich nog geen grote zorgen over. De hoogst te behalen niveaus in PISA (niveau 5 en 6) zijn vaardigheden voor het hoger onderwijs. Dat leerlingen die op de leeftijd van 15 jaar nog niet bereiken is geen probleem, ze hebben nog 3 jaar om de vaardigheden te verwerven. In het verleden bleek trouwens al dat onze leerlingen slecht scoorden in TIMMS, een test in het basisonderwijs, om dan later sterk te scoren in PISA.

Herbekijk de vrije schoolkeuze

Een klas met vooral arbeiderskinderen is een risico op een laag niveau. Dat hoeft nog geen fataliteit te zijn. Een arbeiderskind in een klas met vooral rijkere kinderen haalt een hoger niveau. Comfortabel leven leidt tot beter leren, en in die klassen heerst ook een andere sfeer. Volgens Dirk Jacobs hebben die klassen vaak ook beter opgeleide leerkrachten, en is er minder verloop van leerkrachten. Met name in Wallonië-Brussel zoeken vastbenoemde leerkrachten in het officieel onderwijs een nabije en/of een goede school, omdat ze niet méér verdienen als ze voor een school met een slechtere reputatie kiezen. Toch pleit Jacobs niet meteen voor een gedifferentieerde verloning voor leerkrachten. Een arme school zou er immers een reden in kunnen zien om het doelpubliek niet te verbreden.

Hoewel je dus een duidelijk verband ziet tussen armoede en slechte schoolresultaten, blijken er ook 'arme' klassen te zijn waar juist opvallend goede resultaten geboekt worden. In zijn conclusie pleit Dirk Jacobs er dan ook voor om de praktijken in die positieve uitschieters goed te bestuderen. Daarnaast wil hij de strijd tegen ongelijkheid niet opgeven. Met name de vrije schoolkeuze moet herbekeken worden. Jacobs vreest dat België zich aan het neerleggen is bij een realiteit van goede en slechte scholen.

Thomas Wouters: dubbele contingentering in het Vlaams inschrijvingsrecht

Thomas Wouters bracht een beknopte geschiedenis van het inschrijvingsrecht in het Vlaams onderwijs. In de opeenvolgende regelingen was de vrije schoolkeuze steeds het vertrekpunt. Het GOK-decreet voerde tot op zekere hoogte een acceptatieplicht in voor de scholen.

Sinds 2011 is een systeem van dubbele contingentering van kracht, in alle gebieden waar een lokaal overlegplatform (LOP) is, en overall waar er een centraal aanmeldingsregister (CAR) is. Dubbele contingentering houdt in dat een school 2 inschrijvingslijsten hanteert: een deel van de plaatsen is voorbehouden voor kansrijke kinderen, een ander deel voor kansarme kinderen. Het systeem geeft in scholen waar die groepen in vergelijking met de bevolkingssamenstel-

ling ondervertegenwoordigd zijn dus zowel voorrang aan kansarme kinderen als aan kansrijke kinderen. Het streeft naar een soort 'ideale samenstelling' in functie van de samenstelling van de wijk.

Effecten van dubbele contingentering

Als we het systeem van dubbele contingentering wegdenken, wat zijn dan de gevolgen? In Antwerpen zou 5% van de leerlingen in een andere school zitten, in Gent 6,5%.

Op plaatsen waar er meer capaciteitsdruk is zien we meer sociale mix. Immers, zolang er meer vrije plaatsen zijn dan leerlingen, hoeft niemand op zoek naar een andere school.

Scholen zijn meer gesegregeerd dan de wijken waar ze zich bevinden. Evaluatie van het systeem van dubbele contingentering leert ons dat de kloof tussen de reële toestand en een ideale toestand (waarin de samenstelling van de schoolbevolking volledig overeenkomt met die van de wijk) met 10% vermindert.

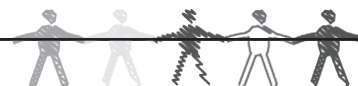
Stap in de goede richting

Het systeem van dubbele contingentering is dus een stap in de goede richting.

Dankzij een centraal aanmeldingsregister kunnen kamperende ouders aan de schoolpoort vermeden worden. De lokale overlegplatforms coördineren, en verzamelen kennis over de plaatselijke situatie. Ze kunnen helpen het draagvlak voor het inschrijvingsbeleid te vergroten.

Er zijn 2 complementaire maatregelen die het effect kunnen verbeteren. Enerzijds moeten ouders aangemoedigd worden om voor de scholen in de buurt te kiezen, zoals dat met het initiatief 'school in zicht' gebeurt. Anderzijds moeten we ook proberen om de buurtsegregatie zelf te beperken.

Als kansrijke gezinnen in dezelfde wijken leven als kansarme gezinnen, gaan hun kinderen ook vaak naar dezelfde scholen met een meer gezonde sociale mix.

Goele Cornelissen: welke vorm voor de basisvorming?

Goele Cornelissen van de studiedienst van het COC begint haar uiteenzetting met de stelling dat schools leren een specifieke vorm van leren is, die de moeite waard is om te behouden. Schools leren is niet te herleiden tot het socialiseren, initiëren of kwalificeren. Het gaat er niet enkel om de maatschappij te reproduceren zoals ze is, en de leerlingen daarin te laten inpassen. Schools leren maakt ook vernieuwing mogelijk. De jonge lerende krijgt zicht op de bouwstenen en principes die samenleven en samenwerken mogelijk maken. Hij leert definities, schema's, theorieën en formules, waarmee hij een kritische afstand tot de wereld kan ontwikkelen. Bemerk het verschil met duaal leren, waarbij je niet meer stilstaat bij de dingen, maar enkel onderworpen wordt aan de snelheid van de praktijk.

Onderwijs moet, zoals Maarten Simons zegt, werken aan vrijheid ('probeer toch maar eens'), gelijkheid ('ook jij, probeer maar eens'), maar ook vormingsinhouden aanbieden ('probeer ook dit eens'). De basisvorming moet dan bestaan uit de kennis van alles waartoe de leerling zich moet kunnen verhouden. Iedereen komt in aanraking met wat er in de samenleving gemaakt en gedacht wordt, op het vlak van economie, techniek, recht, levensbeschouwing, wetenschap, wiskunde, taal, politiek en kunst. De school moet tonen wat er is, maar niet opleggen hoe je het moet gebruiken. Zo leren de leerlingen dat ze zelf hun wereld kunnen vernieuwen.

Evolutie van de eindtermen

In Vlaanderen wordt die vernieuwende mogelijkheid die onderwijs zou moeten bieden ondergraven. In het recente debat over de vernieuwing van de eindtermen werd niet gefocust op de inhouden die onze leerlingen moeten leren kennen, maar wel op de verwachte leerresultaten. Onderwijs stond in dat debat in functie van een economische agenda, een sociale, welzijns-, milieu- of politieke agenda.

Goele Cornelissen bespreekt een voorbeeld, een van de nieuwe eindtermen voor burgerschapscompetenties: "de leerlingen appreciëren het samenleven in een democratie en de principes waarop ze in Vlaanderen gebaseerd is". Die eindterm legt vast wat de leerling als democratie moet accepteren en waarderen.

Ten slotte kijkt Cornelissen nog kort naar de vorm waarin de inhouden naar de leerlingen gebracht moeten worden. Zijn vakken nog van onze tijd? In elk geval moet er niet voor altijd worden vastgelegd welke vakken er zijn. Dat kan onderwerp zijn van onderwijsvernieuwing. Maar er moet altijd wel een inhoudelijke ordening zijn van de eindtermen. Omdat leraren opgeleid zijn om in vakken te denken, is dat een geldige manier om de leerstof te verdelen.

Realiteitsnabij onderwijs, waar ook duaal leren bijhoort, kan, maar het is ook belangrijk dat de leerlingen in aanraking komen met nieuwe wereldbeelden.

Dirk Jacobs

Project

«Interculturele Schoolcultuur»

Werken aan een schoolcultuur die diversiteit erkent en omarmt

AUTEUR: SCHOOL ZONDER RACISME

Een school waar elke leerling zich thuis voelt, waar alle leerlingen gelijke kansen krijgen en zich maximaal kunnen ontwikkelen.

Wil je van jouw school ook zo'n warme school maken?

Dan is het belangrijk om te zorgen voor een warm klimaat dat de diversiteit op school erkent en omarmt.

Dat blijkt uit het Vlaamse onderzoeksluik van het grootscheeps Europees project **'Youth in Europe Study'** (YES!) ('School Diversity Policies', Celeste et al, 2017), uitgevoerd door het Centrum Sociale en Culturele Psychologie van de KU Leuven. Het levert bovendien interessante gegevens op om de ontwikkelingskansen van jongeren met een migratieachtergrond te versterken. Het longitudinaal onderzoek werd uitgevoerd bij meer dan 3000 leerlingen tussen 12 en 15 jaar en dat in 66 Vlaamse secundaire scholen.

Het onderzoek toont voornamelijk aan dat **een interculturele schoolcultuur** ervoor zorgt dat leerlingen zich meer 'thuis voelen' op school, wat op zijn beurt weer **een positieve** invloed heeft **op de schoolprestaties** van alle leerlingen, met of zonder migratieachtergrond.

In een 'intercultureel' model van diversiteit worden culturele verschillen benoemd en erkend en gaan we er actief mee aan de slag. Dat terwijl de meeste Vlaamse secundaire scholen een 'kleurenblinde visie' aanhangen en dus weinig of geen aandacht schenken aan culturele verschillen.

De grote vraag voor directies en schoolteams is dan: **hoe kunnen we werken aan een interculturele schoolcultuur?** Hoe pakken we de transitie naar een interculturele school aan? Hoe ontwikkelen we die interculturele visie? Hoe zorgen we ervoor dat deze gedragen wordt door directie en leerkrachten? Hoe vertalen we die visie op diversiteit naar concrete praktijken? En hoe zorgen we ervoor dat de leerlingen en de ouders meestappen in het verhaal en (culturele) diversiteit ook echt gaan zien als een meerwaarde?

Het **project 'Interculturele Schoolcultuur'** wil deze omslag stimuleren en zorgen voor een maximale on-

dersteuning van de scholen (directies, leerkrachten, zorgcoördinatoren, leerlingen en ouders) die deze transitie willen inzetten.

Trajectmatig en gestoeld op stevig wetenschappelijk onderzoek duiken we samen de praktijk in.

Het traject omvat de volgende stappen:

Stap 1: Workshop 'De Barometer'

Samen met je schoolteam nemen we de schoolcultuur onder de loep en dit op 5 belangrijke domeinen:

- Identiteit
- Taal
- Samen leren
- Samen leven
- Participatie

'De Barometer' brengt zo de noden en vragen glashelder in kaart.

Ook de **leerlingen** en hun **ouders** worden niet vergeten en worden op maat bevraagd en betrokken in het traject, want ook zij maken deel uit van de schoolcultuur. Samen bekijken we wat haalbaar is op het vlak van ouder- en leerlingenparticipatie.

Stap 2: Van inzicht naar werkplan

'De Barometer' maakt de pijnpunten en de krachten zichtbaar en maakt duidelijk waarin de leden van het schoolteam elkaar vinden of net niet.

Deze vaststellingen nemen we onder de loep en spreken we goed door om uiteindelijk met het schoolteam één of meerdere domeinen te kiezen waar de school wil op inzetten.

De uitdaging bestaat erin om motiverend en verbindend te werken, de leerlingenraad en de oudervereniging in dit proces te betrekken, zodat alle schoolactoren betrokken partij zijn.

Stap 3: Ondersteuning op maat

Voor de realisatie van het werkplan kan de school een beroep doen op de expertise en begeleiding van

de partners van het project, maar ook op andere actoren. Daarvoor wordt een 'Toolbox Interculturele Schoolcultuur' samengesteld met daarin workshops, vorming, omkadering, enz. waaruit schoolteams, leerlingenraden en ouderverenigingen kunnen putten om de realisatie van hun werkplan te ondersteunen en kwaliteitsvol te laten verlopen.

Binnen deze 'Toolbox' gaan we op zoek naar de gepaste ondersteuning voor de school. Die beslist uiteindelijk zelf met wat en hoe ze aan de slag wil gaan.

Stap 4: Waar staan we?

Na een jaar maakt de school een stand van zaken op door middel van een aangepaste versie van 'De Barometer' waarbij opnieuw alle actoren (directie, leerkrachten, zorgcoördinatoren, leerlingen en ouders) betrokken worden.

Deze tussentijdse 'Barometer' geeft een zicht op het afgelegde traject, de positieve ervaringen en de knelpunten en mondt uit in een nieuw werkplan met concrete stappen op korte termijn om het veranderingsproces succesvol verder te zetten.

Tijdens heel dit traject houdt School zonder Racisme de vinger aan de pols en kan de school bij haar terecht met haar vragen.

Het project 'Interculturele Schoolcultuur' is een gezamenlijk project van

- School zonder Racisme vzw
- De drie koepels van ouderverenigingen (VCOV, GO! Ouders en KOOGO)
- De Vlaamse Scholierenkoepel
- Democratische Dialoog (Erasmus Hogeschool Brussel)

Dr. Jozefien De Leersnyder (Assistant Professor Sociale en Culturele Psychologie, Universiteit van Amsterdam) zorgt voor de wetenschappelijke ondersteuning.

Een project van

Met steun van het Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie en de Vlaamse overheid
"Naar een meer geïntegreerd migratiebeleid, via AMIF"

MINDERHEDEN
F O R U M

WAT?

MET DEZE VORMINGSREEKS WILLEN SCHOOL ZONDER RACISME EN MINDERHEDENFORUM JE EEN STERKE BASIS BIEDEN OM HET GESPREK OVER HET THEMA RACISME AAN TE GAAN.

WAAR?

Aroma-gebouw, zaal Mirre
Vooruitgangstraat 323 in Schaarbeek
(vlakbij het Noordstation)

WANNEER?

WOENSDAG 16 JANUARI 2019
WOENSDAG 20 FEBRUARI 2019
WOENSDAG 27 MAART 2019
WOENSDAG 8 MEI 2019
WOENSDAG 22 MEI 2019

TELKENS VAN 14U30 TOT 17U30

Als leerkracht of vormingswerker word je geregeld geconfronteerd met thema's als vluchtelingen, migratie, racisme en discriminatie. De school is geen eiland en deze thema's leven ook onder jongeren. Wil je deze thema's niet uit de weg gaan? Heb je nood aan meer informatie om in dialoog te gaan met je leerlingen? Schrijf je in!

THEMA'S

- ✓ Racisme, meer dan een zwarte bladzijde. (SzR)
- ✓ Diversiteitsbarometer Onderwijs (UNIA)
- ✓ Refugees Welcome (Vzw Welcome in Mechelen -WiM)
- ✓ Discriminatie, wat doe je eraan? (Minderhedenforum)
- ✓ Racisme 2.0 (Ella vzw)

DEELNAME IS GRATIS
VERPLICHT INSCHRIJVEN

✉ info@schoolzonderracisme.be

☎ 02/511 16 36

School zonder Racisme vzw

✉ info@minderhedenforum.be

☎ 02/245 88 30

Minderhedenforum vzw

PROGRAMMA

WOENSDAG 16 JANUARI 2019

EDDY MAES

voorzitter School zonder Racisme

Racisme, meer dan een zwarte bladzijde.

"Het nazisme was geen individuele uitspatting van Adolf Hitler, maar structureel, net zoals de kolonies, de slavernij en de verdrinkingen van vluchtelingen op de Middellandse Zee vandaag"

(Politicooloog Olivia Rutaziba).

Wat betekent dat 'structureel' racisme? En wat is de band met onze eigen geschiedenis, waarvan de nieuwe Canvasreeks 'Kinderen van de kolonie' een onthullend beeld geeft?

Wat kunnen we leren uit de geschiedenis en wat is de band met het toenemend racisme vandaag?

Eddy Maes wijdt deze eerste vorming aan de geschiedenis van het racisme en zoomt daarbij in op het macroniveau.

WOENSDAG 20 FEBRUARI 2019

QUENTIN CALLENS

beleidsmedewerker Onderwijs van UNIA

Diversiteitsbarometer Onderwijs (UNIA)

Onderwijs is één van de belangrijkste hefboomen om om integratie te bevorderen, om uitsluiting tegen te gaan en iedereen gelijke kansen te geven. Toch zijn er in het onderwijs in België ook grote ongelijkheden, zeker wanneer we de sociale afkomst, origine, handicap en seksuele oriëntatie van de leerlingen bekijken. UNIA wilde de mechanismen blootleggen die bijdragen tot deze ongelijkheden.

Quentin Callens stelt de UNIA-diversiteitsbarometer (2018) voor, het resultaat van langdurig wetenschappelijk onderzoek door KULeuven-HIVA, Steunpunt Diversiteit & Leren (UGent) en de ULB-GERME.

WOENSDAG 27 MAART 2019

TJHOI NG SAUW

voorzitter van Welkom in Mechelen

Refugees Welcome

Vzw Welcom in Mechelen (WiM) is een netwerk van geëngageerde burgers die asielzoekers, vluchtelingen en nieuwkomers op een warme, menswaardige manier ondersteunen. Waarom gaat WiM weg van het caritatieve, van de 'Bad, Bed, Brood-politiek'? Waarom hecht men er zoveel belang aan de gelijkwaardigheid van vluchtelingen en nieuwkomers? Waarin verschillen de moderne migranten en vluchtelingen van de vroegere migratiestromingen?

Tjhoi Ng Sauw geeft duiding bij het vluchtelingenvraagstuk en de aanpak ervan.

WOENSDAG 8 MEI 2019

NELE SPAAS

beleidsmedewerker 'Werk' bij het Minderhedenforum

Discriminatie, wat doe je eraan?

Wist je dat 7 op de 10 werkgevers liever geen mensen uit etnisch-culturele minderheden aanwerven? En dat 4 op de 10 Vlamingen het aanvaardbaar vinden dat herkomst meespeelt in de beslissing om iemand werk te geven? Dat het met een laag inkomen of een andere huidskleur niet zo gemakkelijk is om een woning te vinden?

Nele Spaas legt uit hoe discriminatie al jarenlang onze samenleving verziekt en mensen in de armoede duwt. Ze gaat in op praktijktesten als instrument om op een efficiënte wijze discriminatie op te sporen.

WOENSDAG 22 MEI 2019

SARAH SCHEEPERS

coördinator bij Ella vzw (Kenniscentrum Gender en Etniciteit)

Racisme 2.0

Was jij ook verontwaardigd toen je de 'Pano' over Schild & Vrienden zag? Wie gaat schuil achter de Nieuw Rechtse stromingen AfD, Lega Nord, Alt-Right,...? Waar halen Le Pen, Wilders, Bannon,... hun inspiratie?

Sarah Scheepers analyseert de ideeën van het 'beschaafde' extreemrechts dat vandaag het identitaire nationalisme nieuw leven inblaast. Ze zal het hebben over 'de botsing der beschavingen', de groeiende islamofobie en hun invloed op de neoconservatieve partijen.

Schrijf je hier in

Tips voor een goed klasmanagement

Auteur: Marc Vandepitte

1. Aangename sfeer.

Creëer een aangename sfeer in de klas, met verbinding en betrokkenheid. Een sfeer die motiveert en stimuleert. Leerlingen hebben een leerkracht nodig die in hen gelooft. Vaak krijgen ze thuis die steun niet. Besteed ook voldoende aandacht aan kennismaking. Dat is cruciaal om connectie met je leerlingen te maken.

Gebruik afwisselende en activerende werkvormen, en hou tempo in je les. Saaiheid leidt bijna vanzelf tot storend gedrag.

2. Positieve bevestiging.

Leerlingen hebben nood aan positieve bevestiging. Overtuig hen dat ze over de lat kunnen en dat je dat écht meent. Het is veel efficiënter om consequent aandacht te schenken aan wat wél goed gaat, dan om wat niet goed gaat te bestraffen. Als je voortdurend aandacht schenkt aan wat misgaat, raak je in een negatieve spiraal. Straffen en belonen gaan hand in hand. Maar haal toch eerst die groene en dan pas die rode pen boven. Zo zijn leerlingen gemotiveerder om het gewenste gedrag te vertonen.

3. Autoritair zijn werkt niet meer.

Jongeren zijn vandaag assertiever en verbaalder dan vroeger. Ze krijgen vandaag meer ruimte. Autoritair optreden, zoals vroeger, werkt niet meer. Zelfs heel wat goede leraren met veel ervaring merken dat hun strategie van straffen en belonen geen effect meer heeft. Ze sakkeren op de leerlingen en leggen in eerste plaats de schuld bij hén. Maar het ligt aan allebei: leerling én leraar.

Leraren kruipen te vaak in de macht, ze willen de baas zijn, boven de leerling staan. Natuurlijk moet je begrenzen en mag je straffen. Hóe je dat doet, heeft een

groot effect op het gedrag van je leerlingen. Als je dat op een autoritaire manier doet krijg je een ongezonde wisselwerking. Dan geraak je in een machtsstrijd met je opstandige leerlingen. Dat kost veel energie en verergert vaak alleen maar de situatie.

4. Wees voldoende streng...

Niet autoritair zijn betekent niet dat je niet streng mag zijn. Vraag je leerlingen wie zij goede leraren vinden, dan noemen ze degenen die om hen bekommerd zijn, maar ook veel van hen eisen. Zowel qua discipline als leerprestaties.

Startende leraren hebben vaak schrik om streng te zijn. Ze associëren dat met boos zijn. Terwijl je ook kan kiezen voor een vriendelijke, kordate aanpak. Met ruimte voor inspraak van je leerlingen, in een sfeer van vertrouwen. Leidinggevend, zonder de leerlingen tegen je in het harnas te jagen.

Starters hebben ook vaak moeite om op te treden tegen ongewenst gedrag, uit schrik dat leerlingen hen dan niet meer graag zien. Maar als leraar is het je rol om leiding te nemen in de klas, ook als je van nature geen leiderstype bent.

5. ... maar ook authentiek.

Reageer op een kordate manier die past bij jouw persoonlijkheid. Soms mag je daarbij eens toneelspelen: een aspect van jezelf – bijvoorbeeld je strenge uiterlijk – uitvergrooten. Maar overdrijf niet en blijf jezelf. Als je een rol speelt die teveel afwijkt van wie je zelf bent, doorprikken leerlingen dat meteen. Het is beter om je natuurlijke leiderschapsstijl aan te vullen met kneepjes van andere stijlen.

6. Start strenger en vier daarna de teugels.

Maak bij de start van het schooljaar concrete afspraken en maak ook je verwachtingen expliciet. Zodra je leerlingen goed weten wat de grenzen zijn, kan je wat losser zijn zonder inconsequent te worden. Je kan daar geen vast aantal weken op kleven. Dat hangt af van je klas, je persoonlijkheid en de schoolcultuur."

7. Duidelijkheid is de boodschap.

Duidelijk zijn betekent dat je zorgt voor regels en afspraken die een klas goed laten draaien. Leerlingen hebben nu eenmaal structuur nodig. Het is daarom belangrijk dat je bij het begin van het schooljaar je verwachtingen meteen expliciteert. Best in een lijstje, maar niet te veel: maximaal 5 à 7 afspraken.

Handel daar ook consequent naar. Wil je dat leerlingen hun hand opsteken voor ze antwoorden? Maak dan iedere leerling die roept daarop attent.

Dat geldt niet alleen voor afspraken maar ook voor instructies (opdrachten). Vaak loopt het fout omdat een leraar niet duidelijk genoeg is. Niet alleen bij starters, ook bij ervaren leraren. Een slecht voorbereide instructie bij een groepswork kan de hele les doen mislopen. Als leerlingen niet weten wat ze moeten doen, worden ze vervelend.

8. Wees consequent.

Net zoals bij het aanleren van regels, is het belangrijk om ook bij overtredingen consequent te zijn. Als je een afspraak maakt dan moet die ook nageleefd worden. Laat de leerling de gevolgen dragen als hij die niet nakomt. Doe dat consequent, anders denken ze snel dat je toch niet echt meent wat je zegt. Behandel alle leerlingen daarin gelijk: verbied niet bij de ene wat je bij een andere toelaat.

9. Overdrijf niet.

Stel jezelf de vraag: welk effect heb ik op iemands gedrag? Als een leerling agressief is, overschrijdt die een duidelijke grens en kan je een straf overwegen. Maar leraren straffen soms ook voor kleine ergernissen: boeken of taken alwéér vergeten, klikken met de balpen, praten met de buur ... Hoe je in zo'n situatie reageert bepaalt mee het gedrag van je leerling.

10. Hou vol, hou focus.

Sommige klassen of leerlingen hebben het moeilijk om een bepaald ongewenst gedrag te wijzigen. Blijf volhouden. Het brein van opgroeiende jongeren werkt niet zoals dat van volwassenen. Neurologisch gezien vatten ze niet altijd de consequenties op lange termijn en ze beseffen ook niet altijd hoe ze overkomen. Training is nodig, van ons. Soms moet je iets honderden keren zeggen, wat jij zelf eigenlijk heel vanzelfsprekend vindt. Zeg keer op keer hetzelfde en blijf rustig herhalen.

11. Elke klas is anders.

Regels die voor elke groep in elke situatie gelden, bestaan helaas niet. Wat in de ene klas lukt, lukt niet per se bij een andere groep. Er zijn verschillen qua leeftijd, qua richting (bso of tso) en zelfs qua vak. Daarom is het belangrijk dat je voor elke klas de juiste aanpak zoekt. Ook als je meer dan 25 jaar ervaring hebt.

12. Wees zelf een voorbeeld.

Beseffen dat je eigen gedrag dat van je leerlingen beïnvloedt, is een deel van het geheim van een goede klik met je klas.

Een regel waar je jezelf niet aan kan houden, is bedoemd te mislukken. Leraren gedragen zich vaak net hetzelfde als hun leerlingen: onbeleefd, brutaal of onvriendelijk. Ze gebruiken ook ironie en sarcasme. Zinnigjes als: 'Heb je het nu nog altijd niet begrepen?', 'Vind je dat nu zelf leuk?', 'Als je in een vierde zit moet je dat toch al kunnen?', 'Hoe vaak heb ik je al gezegd dat ...', ervaren leerlingen als moralistisch, veralgemenend en zetten hen tegen je op. Wees je ervan bewust dat zulke reacties net uitdagend gedrag uitlokken.

13. Trek aan het zelfde zeel.

We hoeven niet allemaal dezelfde aanpak en visie te hebben. Iedereen mag gerust zijn eigen stijl hebben. Die verschillen zijn niet erg, leerlingen hebben afwisseling nodig en leren daardoor ook de maatschappij kennen door zich aan te passen aan de verschillende persoonlijkheden en stijlen van hun leraren. Maar het is wel nodig om als korps aan hetzelfde zeel te trekken. Als klasgroepen bij een collega zich aan bepaalde regels niet moeten houden, dan is het moeilijker voor de collega's die deze regels wel willen toepassen. Vooral voor moeilijke klassen is een uniforme aanpak nodig. Een klassfeer rechtekken lukt alleen met een gezamenlijke aanpak.

14. Individuele aanpak

Je moet niet alles klassikaal aanpakken, dat onderbreekt de flow van je les en verlies je kostbare tijd. Vaak is de lastige leerling het daar precies om te doen. Meestal is het veel krachtiger om non-verbaal te reageren als een leerling zich niet focust. Stilletjes naar hem toestappen en blijven lesgeven. Een kwinkslag of een grapje kan ook helpen.

Elke groep heeft een leider. Pak je die klassikaal aan, dan krijg je een machtsstrijd, waarbij de 'leider' kan rekenen op heel wat supporters. Dat is een ongelijke en bovendien onnodige strijd. Je moet als leraar niet om de macht strijden, je hebt de macht. Jij bent de baas in de klas.

Na de les spreek je de leerling wel aan op zijn gedrag. Persoonlijk. Dan kan hij reageren zonder dat de hele klas meeluistert.

16. Wees zuinig met klassikaal straffen.

Gebruik een klassikale straf enkel als allerlaatste redmiddel. Want voor de leerlingen die niets verkeerd hebben gedaan, is dat onrechtvaardig. Er zijn andere manieren om de groep verantwoordelijkheid te geven. Er begint bijvoorbeeld iemand te fluiten telkens als je je rug draait. In plaats van iedereen te straffen, ga je vijf minuten naar buiten en geeft ze zo de tijd om als

groep te kiezen: óf ze stoppen met het ongewenste gedrag, óf ze kiezen voor een klassikale straf.

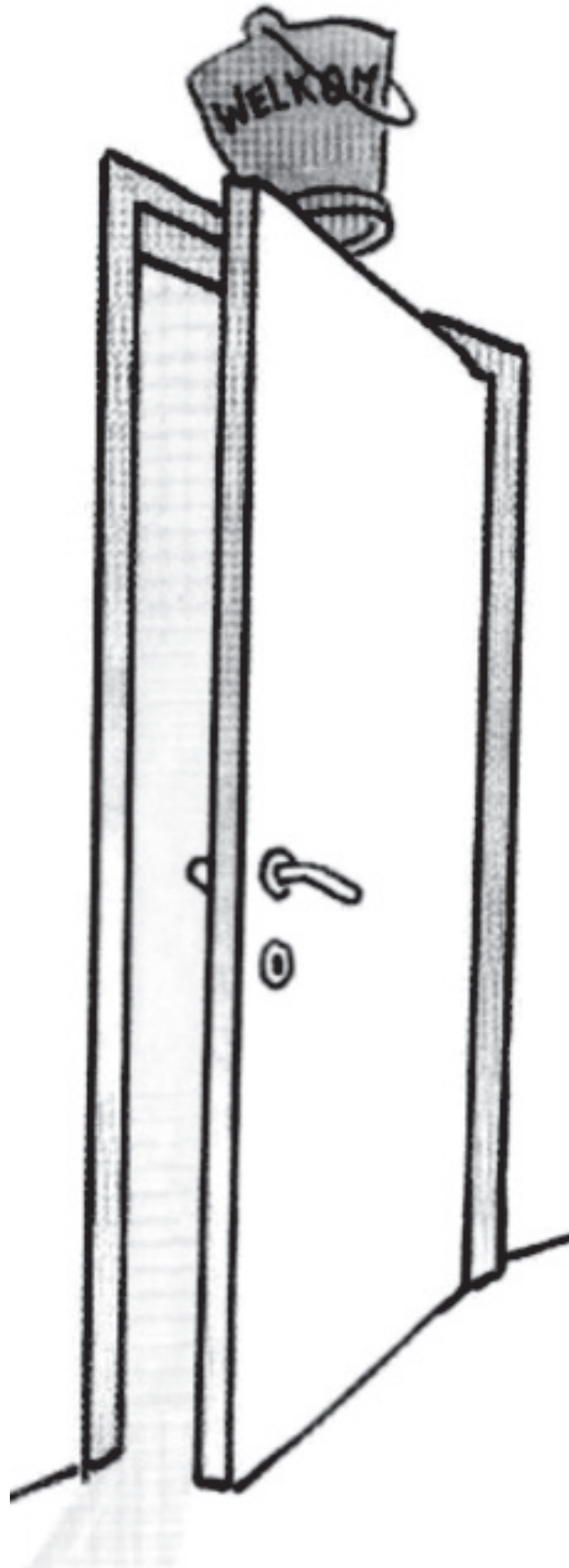
17. Ceep calm.

Je komt krachtig over als je rustig, vriendelijk maar kordaat praat, los van je emoties en ergernissen. Neem niet alles persoonlijk wat leerlingen zeggen of doen. Dan word je emotioneel en verlies je energie. Als je de irritaties laat opstapelen, barst je ineens uit en straf je vanuit die emotie. Rustig en kordaat je irritatie benoemen als je ze voelt opkomen is veel krachtiger. Heeft een leerling je zo gekwetst dat je zelf emotioneel wordt, dan stel je dat gesprek het best uit tot later moment, wanneer jijzelf maar ook de leerlingen wat gekalmeerd is. Zolang je allebei kwaad bent, is er geen herstel mogelijk.

18. Falen mag

Het is heel professioneel als een leraar aangeeft: met die leerling of klas lukt het me niet. Een leraar die in z'n eentje voortdoet, houdt zijn job meestal niet vol én heeft een negatieve invloed op het leerproces van de jongeren.⁽¹⁾

1) Bronnen: zie digitale versie.

BLERI LLESHI OVER UITSLUITING IN ONDERWIJS EN MAATSCHAPPIJ EN «DE KRACHT VAN HOOP»

AUTEUR: FREDDY VAN DOORSLAER

Bleri Lleshi over uitsluiting in onderwijs en maatschappij en “de kracht van hoop”
Bleri Lleshi is activist, docent, politiek filosoof, auteur en jongerenwerker in Brussel. Voor een vijftigtal belangstellenden sprak hij op 7 december in Leuven over zijn rijke ervaring met jongeren met migratieachtergrond in het Brusselse. Over racisme en ongelijkheid in het onderwijs, maar ook over hoop en solidariteit in een ogenschijnlijk steeds cynischer wordende wereld. En over zijn nieuwste boek “De kracht van hoop”.

Als inleiding van de conferentie, die werd georganiseerd door de onderwijsgroep van PVDA-Leuven, brachten twee leerkrachten een getuigenis.

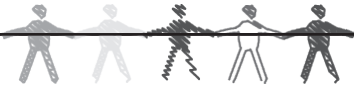
Verhalen over vluchtelingen in de klas

Bleri Lleshi

Leen staat al meer dan twintig jaar voor de klas in een school met meer dan tachtig nationaliteiten. Ze vertelt over een Syrische vluchteling, zesde jaar BSO. Als vijftienjarige kwam deze jongen terecht in Frans-talig België waar hij een spoedcursus Frans begon. Na enkele jaren wordt hij naar Vlaanderen gestuurd en kan hij opnieuw beginnen, deze keer met Nederlands. Hij is een intelligente jongen en zit ver onder zijn niveau in het BSO. Maar door de taalhandicap zal hij nog een zevende jaar moeten volgen vooraleer hij zijn ambitie, rechten studeren, kan aanvangen.

Line is leerkracht geschiedenis in het PISO in Tienen. Zij komt in contact met het racisme op school door een opstel van een leerling, goed geschreven maar erg racistisch van inhoud. De jongen had zijn informatie uitsluitend gehaald bij Het Laatste Nieuws en Trump. Later in het schooljaar organiseert Line op school een dag rond racisme. Leerlingen worden gevraagd in de huid van een vluchteling te kruipen. Bij die gelegenheid konden twee vluchtelingen voor de eerste keer hun echte verhaal van vluchteling doen: over het vluchten, de doodsangsten, en het verlangen om snel terug naar Syrië te gaan. Line: “Dat verhaal van de vluchteling heeft die gast van het racistisch opstel totaal veranderd en die twee vluchtelingen zelf zijn nadien helemaal opengebloeid.”

Er is veel wanhoop, maar ook veel hoop

En dan is het tijd voor Bleri Lleshi. “Al 12 jaar zit ik in het onderwijs, vaak in het BSO. In scholen waar 20 tot 30% van de leerlingen zonder boterhammendoos naar school komen. Als ik de ouders ga opzoeken voor oudercontact, zijn die soms ook te vinden in het Noordstation tussen de kartonnen dozen.”

Er is veel wanhoop. Maar ook hoop. Ik ga in gans Vlaanderen spreken. De linkse houding om anderen te vertellen hoe het zit, is fout. Je moet de mensen eerst erkenning geven en dan vragen stellen en door blijven vragen. Je kan zo tot een echt gesprek kan komen. En dat gaat helpen. Er is vaak door de intellectuelen neergekeken op de mensen, neergekeken op de hoop, denk maar aan Nietzsche. In mijn vorig boek “Liefde in tijden van angst” heb ik ook tegen linkse benen gestampt. We moeten niet neerkijken op hoop, als zou het louter emotie zijn. Neen, hoop is rationeel gefundeerd, en hoop is de motor van de sociale verandering.”

Verschillende lagen van uitsluiting

“Is racisme louter een kwestie van kleur, of ook een kwestie van arm versus rijk?” vraagt de moderator.

Bleri: “Verschillende lagen in onze identiteit spelen een rol. Bijvoorbeeld: we zijn van vreemde origine en tegelijk ook vrouw, en ook nog eens arm. Het onderwijs in België is het meest ongelijke systeem van de hele Westerse wereld, dat is al vele keren door de PISA-onderzoeken herbevestigd. Als jongere met een migratieachtergrond word je veel eerder naar het BSO gestuurd. Ongelijkheid zit hem ook in de armoede: armoede is gekleurd. België telt gemiddeld 11% armen, maar bij de Belgen van Turkse origine is dat meer dan 30% en bij die van Marokkaanse origine zelfs 56%. Maar uitsluiting en ongelijkheid bestaat ook bij ‘witte’ jongeren. Veertig jaar geleden waren slechts 6% van de studenten kinderen uit een arbeidersmilieu. Vandaag is dat nog altijd 6%. Er zijn dus verschillende lagen van uitsluiting: je hebt de afkomst, maar ook of je man of vrouw bent, moslim of andersgelovige ...”

En dan vertelt Bleri het verhaal van een Turks meisje dat door een ongeval invalide wordt. Wanneer beslist moet worden hoeveel ze hiervoor van de verzekering zal krijgen, blijkt dat bijgesteld te zijn naar beneden, “want de vrouw zou toch niet werken in haar leven” geeft de rechter als reden op.

De wereld bekijken door een Zuiderse bril

Zijn er nog veel eurocentrische leraren? Hoe kunnen we ook naar de wereld kijken door een Zuiderse bril?

“Het was voor mij een schok toen ik kennis nam van de geschiedenis vanuit Afghaans oogpunt, of vanuit Chinees oogpunt”, antwoordt Bleri, “Leopold II kon met bloedgeld uit de kolonie het Justitiepaleis bouwen, waardoor de Belgen konden zien dat ze tot een superieur volk behoorden. Ik neem de mensen dat niet kwalijk, ze hebben niks anders geleerd. Ik veroordeel dat niet. Het is moeilijk om je in te beelden dat het anders kan. Er is ook een groeiend individualisme bij jongeren. Dat is anders in veel andere samenlevingen. In Albanië bijvoorbeeld, gebruikten we zelden het woord ‘ik’, wij waren gewoon als groep te spreken.

Er zijn veel andere positieve manieren om naar de andere volkeren te kijken, dan vanuit een superieure blik. Mijn ervaring is dat leerlingen van een andere origine ook dromen hebben. In een school in Mechelen was er een activiteit waarbij leerlingen gevraagd werd zich voor te stellen als ambassadeurs van hun land van herkomst. We maakten er kennis met Turkse dans, Afghaanse hiphop, en zo meer. Het was een heel positieve benadering, waar niet enkel het lijden en de miserie van die landen aan bod kwam en waaruit bleek dat die jongeren ook iets te delen en te betekenen hadden.”

Een tekort aan leraars en scholen

Bleri Lleshi: “Volgens de grondwet heeft iedereen recht op onderwijs. Maar weet je dat er in Brussel duizenden leerlingen niet naar school kunnen omdat er gebrek is aan leerkrachten en scholen, door het gebrek aan investeringen. Weet je dat in Brussel wekelijks jongeren van de schoolbanken opgepakt worden en verdwijnen omdat ze terug gestuurd worden? Het is beschamend dat een land als België het grondwettelijk recht op onderwijs niet kan garanderen. Ik heb het nog meegemaakt dat een leraar in het beroepsonderwijs voor een klas van 35 leerlingen stond! Het kan ook anders.

Vroeger had Polen ook een slechte faam wat onderwijs betreft, maar toen begonnen ze naar de Finse aanpak te kijken en nu behoort Polen tot de beste onderwijssystemen van Europa.”

Thuis taal

En Bleri is nog meer op dreef als het probleem van het verbod van het gebruik van de thuistaal aan bod komt. "Eindelijk, na 25 jaar zijn de geesten gerijpt, en het wetenschappelijk onderzoek bevestigt het keer op keer: meertaligheid is een troef. De thuistaal moet je stimuleren. Wetenschappelijk onderzoek bevestigt dat je als jongere perfect kan switchen tussen Nederlands, en bijvoorbeeld Albanees in mijn geval. Veel Brusselse scholen kiezen voor meertalige aanpak bij de nieuwkomers bijvoorbeeld. We moeten echt het beleid trachten te inspireren en politiseren."

Het verhaal van de onmacht en de kracht van hoop

Bleri vertelt vol enthousiasme over de merkwaardige staking in Nederland niet zo lang geleden. "Het begon toen 3 leerkrachten die vonden dat het zo niet verder kon, een facebookgroep oprichtten. Je moet weten dat de vakbond in Nederland zwak staat. De vraag is, hoe kunnen we uit het gevoel van onmacht treden? De lerarengroep formuleerde twee eisen: minder werkdruk en meer salaris. De groep groeide tot een facebookgroep met vele duizenden leden. Ze besloten in actie te treden. Na maanden voorbereiding begon de bal te rollen en sloten vakbonden zich aan. Zo gingen 94% van de basisscholen in Nederland dicht door een staking. Die dag manifesteerden 60.000 leraars uit het basisonderwijs in Den Haag. Het werd een verhaal van Hoop. Een voorbeeld voor België."

Bleri wijst ook op de kolossale ongelijkheid die in de wereld ontstaan is. Acht personen bezitten zoveel als de 3,5 miljard armsten op deze aardbol. Bezos, CEO van Amazon en rijkste man ter wereld, verdient dagelijks 11 miljoen dollar. Maar de keerzijde is dat de uitbuiting ook zo groot is bij Amazon, het bedrijf met de hoogste zelfmoordcijfers. Diezelfde grote multinationals betalen nauwelijks belastingen. Maar er zijn genoeg sterke verhalen die de kracht van hoop bewijzen. Bleri heeft het over Martin Luther King, die hem inspireert. En over het verhaal van het poetspersoneel in Groot-Brittannië, de mensen met de zero-jobs. Er kwam een hele verzetsbeweging op gang voor "living wages", leefbare lonen, voor 155.000 werknemers. Het hele verhaal schreef hij in zijn boek.

Tenslotte gaat Bleri in op de vragen van verschillende mensen uit de onderwijswereld. Over de vakbond,

over het grote wantrouwen bij jongeren tegenover de politieke partijen, ook de linkse partijen, tegenover de vakbond. Als afronding pleit hij ervoor dat leerkrachten meer huisbezoeken zouden doen bij de ouders van hun leerlingen. Hij ging onlangs op huisbezoek bij een vrouw die de hele week buiten haar kinderen, met niemand gesproken had. "Er is een ongekend groot sociaal isolement in onze samenleving. Wat men bij links niet altijd beseft, is dat er een groot cynisme is tegenover de politiek, en ongeloof in politieke verandering. We moeten dat beseffen, maar er is ook veel te leren van de kracht die hoop kan opleveren."

Tal van leerkrachten maakten op deze avond kennis met een gedreven en bevlogen Bleri Lleshi en konden na afloop zijn boeken kopen, om verder uit zijn rijke ervaring inspiratie te putten.

Bleri Lleshi schreef oa "De kracht van hoop", "Liefde in tijden van angst", "De neoliberale strafstaat"

Jongeren en de hang naar een sterke leider

Auteur: Marc Vandepitte

Bij veel jongeren taant de interesse en het geloof in de democratie. Uit een grootschalig onderzoek blijkt dat slechts 11% van de millennials 'zeer geïnteresseerd' is in politiek en 32% 'redelijk geïnteresseerd'.

Gebrekkige kennis en wantrouwen

De desinteresse in partijpolitiek blijkt uit de gebrekkige kennis. Zo wist slechts de helft van de jongeren dat de voorbije verkiezingen om gemeenteraadsverkiezingen ging en slechts 12% wist dat het om gemeenteraden én provincieraden ging. Ongeveer de helft weet wie de burgemeester is en tot welke partij hij of zij behoort. De andere partijen die deel uitmaken van het bestuur zijn veel minder bekend. De desinteresse uit zich ook in de lage bereidheid om te gaan stemmen. Slechts 17% zou zeker gaan stemmen indien de opkomstplicht niet bestond. De desinteresse vertaalt zich ook in een toenemend wantrouwen in de democratie en wat erger is, in de roep naar een autoritaire leider. Een kwart van de nieuwe kiezers (18 tot 23 jaar) gelooft niet dat de democratie de beste bestuursvorm is. 26 procent verkiest een autoritaire leider, bij jongeren in een beroepsopleiding stijgt dat zelfs tot 57 procent!

Vanwaar de twijfel?

Deze alarmerende tendens zie je in meerdere landen opduiken sinds het einde van de jaren tachtig. Verschillende factoren verklaren deze twijfel aan de democratie.

De millennials zijn de grootste slachtoffers van de crisis en het daaropvolgend besparingsbeleid. De gestage

ontmanteling van de welvaartsstaat creëert onzekerheid over de toekomst. Het wordt steeds moeilijker om een betaalbare woning of een vaste, voltijdse job te vinden. Ze vrezen dat ze later geen pensioen meer zullen hebben. De traditionele partijen blijken daar niet van wakker te liggen.

Ze zien verder dat de parlementairen in een ijzeren keurslijf zitten van de partijdictaten en nauwelijks de stem van het volk vertolken. Bovendien verschuift de macht van de parlementairen steeds meer naar de uitvoerende macht.

Politici zeggen ook steeds vaker dat 'er geen alternatief is'. Sluitingen van een groot bedrijf, besparingen, strengere regels van de EU, de miljardenstroom naar belastingparadijzen, het ontduiken van belastingen van de grote bedrijven, telkens opnieuw zeggen de politici dat ze er geen vat op hebben.

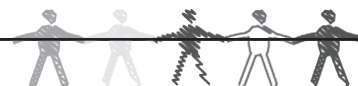
Rond de verkiezingen zien ze dat het niet zozeer over inhoud gaat maar over machtsspelletjes en over postjes. En dan is er nog de graaicultuur. Naast hun royale inkomsten als politicus krijgen heel wat van hen extra inkomsten via de vele mandaten die ze er op nahouden. Ze zien hoe diezelfde politici zoete broodjes smeren met de superrijken. Die laatsten krijgen hun winstgevende projecten 'geregeld' en hoeven nauwelijks belastingen te betalen. In ruil daarvoor mogen politici zetelen in raden van beheer en kunnen ze zo een graantje meepikken.

Dat alles tast de geloofwaardigheid aan van de politiek. Voor veel jongeren is de traditionele partijpolitiek dan ook niet meer het vehikel om de samenleving te veranderen.

De echokamer van de sociale media

Een andere belangrijke factor zijn de sociale media. Sociale media zijn de populairste primaire nieuwsbron onder jongeren van 18 tot en met 24 jaar. Televisie staat op de tweede plek.

Een voorwaarde voor een gezonde democratie is dat mensen in aanraking komen met diverse standpunten en argumenten, en op basis daarvan hun standpunt bepalen. Die diversiteit is nu net het heikele punt bij de sociale media. Bij Facebook ontwerp je letterlijk een vriendenkring van meestal gelijkgestemde mensen waardoor je informatie heel sterk gekleurd en verengd wordt. Bovendien bieden de algoritmes van Facebook en Google nieuws aan dat sterk aanleunt bij je eigen voorkeuren. Zo ontstaat een echokamer.

Je hoort en ziet alleen nog argumenten en opinies van gelijkgestemden, waardoor je nog meer overtuigd geraakt van je eigen mening. Sociale media veroorzaken een bubbel met hoofdzakelijk nieuws dat je niet aan het twijfelen zal brengen.

De berichten op sociale media zijn ook kort, krachtig en sexy, terwijl politiek eerder gaat over lange termijn en complexe kwesties, die een genuanceerde en evenwichtige aanpak vereisen. De aandachtsboog van internetgebruikers is gedaald tot 8 seconden. Daardoor is er geen plaats meer voor genuanceerde of evenwichtige argumentatie. Zo ontstaat polarisatie en worden de debatten steeds heftiger en ruwer. Dat speelt in de kaart van politici die stoere taal verkopen en zich als sterke man of vrouw profileren.

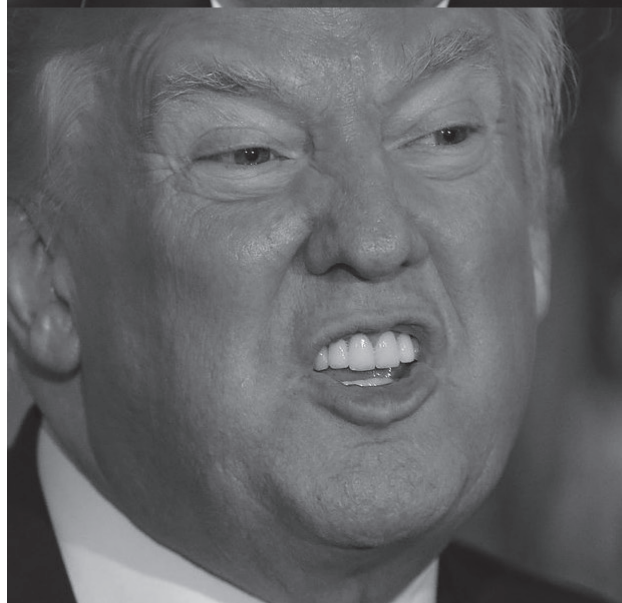
Sociale media zijn ook hoe langer hoe meer in de ban van fake news. Bepaalde politieke krachten verspreiden doelbewust foute berichtgeving om hun politieke visie ingang te doen vinden bij het grote publiek. Dat we 'overspoeld worden door vluchtelingen' is daar een goed voorbeeld van. Door de overvloed van informatie en het echo-effect is het hoe langer hoe moeilijker geworden om fake news te onderscheiden van de waarheid.

Politieke leiders hoeven zich dus hoe langer hoe minder aan te trekken van de realiteit. Als ze maar krachtig en vaak genoeg op de (sociale) media komen. Nuances zijn niet meer nodig, het is de vuurkracht die telt. Ook dat is op het lijf geschreven van sterke of autoritaire leiders.

Democratie in crisis

We beseffen het misschien nog te weinig maar onze democratie is in gevaar. Onze jongeren zijn een spiegel van de maatschappij. De verkiezing van Trump in de VS, Orban in Hongarije, Erdogan in Turkije of het optreden van Salvini in Italië tonen dat we langzaam verglijden naar toestanden uit de jaren dertig. Dat moeten we kost wat kost verhinderen. Onderwijs kan daarin een toonaangevende rol spelen. Marc Vandeputte

Mogen de Wijze Jongens Winnen, Gij Weet Geboren vertellers uit het beroepsonderwijs

AUTEUR: JEROEN PERMENTIER

Dat iedereen in staat is om mooie dingen te maken, te zeggen en te schrijven. Dat we meer naar de mensen moeten luisteren. Dat iedereen genoeg meemaakt om aan anderen boeiende verhalen te vertellen. Dat een school meer is dan een beroepsopleiding, zelfs als ze zeggen dat je in het bso thuishoort. Je kan er veel over zeggen, maar je kan ook ter plekke gaan, beginnen te werken met leerlingen in het beroepsonderwijs, en aantonen dat de fatalisten ongelijk hebben.

Fikry El Azzouzi is schrijver. Een hele goede schrijver. Voor SINcollectief en de KVS schreef hij theaterteksten als Rumble in the Jungle, Reizen Jihad en Malcolm X. Teksten waarin een nieuwe generatie makers, met diverse achtergrond, op zoek gaat naar een eigen stem. De stukken van El Azzouzi zoeken in het rijke culturele erfgoed van minderheidsgroepen in Amerika en Europa, en stellen een eigen canon samen met muziek, literatuur, sporthelden en politici die trots zijn op hun kleur, geloof, klasse en overtuigingen. Meertaligheid is vanzelfsprekend. El Azzouzi denkt op wereldschaal, dan beperk je je niet tot schoon Nederlands.

Zo kosmopolitisch als zijn theaterteksten zijn, zo kleinschalig lijken zijn romans. Drarrie in de Nacht volgt enkele jongeren in een onbepaalde, maar duidelijk Vlaamse stad. We kijken mee in het hoofd van Ayoub, twijfelaar in een vervreemdende wereld. Zijn vrienden, het gedoe met ouders, drugs en seksualiteit, maken er een coming-of-ageboek van dat zichzelf spiegelt aan Catcher in the Rye van Salinger. Toch komt ook hier de kleine en grote politiek al snel om de hoek kijken. We zien hoe de frustraties van elke dag bij één van de personages leiden tot een keuze voor radicale Islam.

Echte leerlingen

De Spectrumschool in Deurne bood El Azzouzi de kans om een nieuw stuk aan zijn oeuvre toe te voegen. Een documentair luik. Na de historische figuren in zijn theaterstukken, en de fictieve jongeren uit zijn romans, krijgen we in Mogen De Wijze Jongens Winnen, Gij Weet nu de stemmen van echte leerlingen aan het woord. Leerlingen uit het beroepsonderwijs, duaal leren of de OKAN-klas.

Verhalen van jongeren uit het beroepsonderwijs

FIKRY EL AZZOUZI (red.)

Met bijdrages van

MOHAMED EL AMRI | RANDY BALANDAY
GIVANO JERNER | YOUSSEF AHBADDOU
YAGO DE JAEGER | CLINTON TABI

Fikry El Azzouzi zelf blijft op de achtergrond, als animator van workshops en redacteur van de publicatie.

De titel geeft al meteen mee wat je mag verwachten. Standaardnederlands is niet de taal waarin deze schrijvers elke dag leven, niet de taal waarin ze dromen. Sommigen spreken een Vlaams dialect, anderen zijn meertalig opgevoed of hebben pas de laatste jaren Nederlands geleerd. Door die afstand van het Nederlands wordt de materialiteit van de taal veel zichtbaarder. En zo komen we snel op het terrein van de poëzie. Als je de gangbare manier om iets te zeggen niet kent, zoek je je eigen uitweg. Straattaal komt binnen, net als anglicismen, of constructies uit de eigen moedertaal. Een verspreking, "konijn" in plaats van "koning", wordt de basis van een onderhoudend stukje literatuur.

Of die jongeren wel iets te vertellen hebben? Maak je geen zorgen. We lezen teksten van geboren vertellers. Van pocherige slam-poets en rappers, tot het gevoelige werk van Yago, een leerling houtbewerking, die met een overvloed aan liefde over zijn vriendinnetje schrijft, om vervolgens met evenveel passie over zijn werkmateriaal, hout, te spreken.

We lezen verhalen over vluchten, over een nieuw bestaan opbouwen op school, op straat, en in een voetbalclub. Nana, die nog maar 2 jaar Nederlands spreekt en analfabeet was, verrast met een sterk gedicht waarin alle zinnen uit één of twee woorden bestaan. Haast vanzelf wordt een schrale taal een minimale taal, met maximaal effect.

Ze hebben het toch maar gedaan

Staat de nieuwe Fikry El Azzouzi op in deze pagina's? Spelen Givano, Yago of Nana ooit de hoofdrol in cultuurbijlagen of op literaire festivals? Geen idee, misschien niet. Waarschijnlijk is het voor deze jongeren een eenmalige kans, iets waar ze later met plezier, of een beetje geeneerd, aan terugdenken. Maar ze hebben het toch maar gedaan, hun werk in elke boekhandel en bibliotheek gelegd. Iets om trots op te zijn, en misschien ooit te herhalen.

Als we het over cultuuronderwijs hebben, is dit boekje het resultaat dat we voor ogen hebben. Muzisch taalgebruik, kunst, is niet voorbehouden aan een elite. Iedereen kan leren kijken, lezen en genieten. Belangrijker nog is dat iedereen zichzelf leert uitdrukken. De durf vindt om te tonen wat hij wil, om zijn of haar verhaal te vertellen. Dat is enkel zinvol als er ook gekeken en geluisterd wordt. Als wij, leraren uit de middenklasse met overwegend Europese achtergrond, leren dat onze manier om de taal te gebruiken niet de enige manier is. De "norm" was altijd de standaard van de overheersende klasse. Laten we nu kijken hoe een nieuwe generatie onze taal van buitenaf aanpakt, bestormt, en in functie zet van haar eigen verhalen. Laten we daarvan genieten.

Heb ik al gezegd dat ik Mogen De Wijze Jongens Winnen, Gij Weet een heel genietbaar boekje vind?

Mogen De Wijze Jongens Winnen, Gij Weet (red. Fikry El Azzouzi) verscheen bij EPO.